

שובתי-הרנב בלידה מוג הכנסת

צאתם לצבא, (ג) שאני חבר-הכנסת הראשון שטרם כלל לגשת אליהם. התלמידים היו של ביה-הספר „אשכולות“ ביפו, שנסגר בגלל שביתה צודקת של מורהיה. וידאתי שמשלחת של שובתי-הרעב אמנם תקבל עלידי יו"ר ועדת החינוך, והלכתי לעיסוקי. אולם אחרי חצות נקף אותי מצפוני. חזרתי למקום וראיתי שהצעירים נמצאים עדיין במקום, רעבים ומדוכאים. ביליתי קצת בחברתם, וכימעט התפתיתי להישאר שם על הדשא. למחרת היום עוד נמצאו שם, מתחת לשמש השרי-בית, כתבתי עבורם פנייה ליגאל אלון, ושמתתי ש-כעבור כמה שעות הם קיבלו הבטחות שסיפקו אותם, לפי שעה. נשארה בלבי השאלה: איך זה יכולים עשרות-עשר-רות חברי-הכנסת להישאר אידישים למראה בני 17 ה-שובתים, ערב צאתם לצבא, בעניין כה צודק?

אחרי שכמה שאילתות שלי לא הועילו, פניתי בעניין זה במכתב לפינחס ספיר. הוא השיב לי באדיבות שיבדוק עניין זה מחדש. השבוע ענה דיין לשאלתה נוספת שלי על נושא זה. הוא השיב שהשכר נבדק לאחרונה בספטמבר 1970, ושכל התייקרות בסל המזונות משפיעה על השכר. **אורי אבנרי:** כבוד השר, פניתי אל שר-האוצר בעניין זה, ונמסר לי שיש לו יחס חיובי לעליית שכרם של חיליי-חובה. האם לאור זה מוכן כבוד השר לבדוק את העניין מחדש? **משה דיין:** את „האור“ הזה אני מוכרח לבדוק עם שר-האוצר.

רעבים על הדשא

רוב חברי-הכנסת כבר התרגלו לראות מפגנים על גבעת הדשא שמול הבניין. ליבם גס למראה זה. הם הולפים על פני המפגנים, מבלי להעיף מבט עליהם ועל השלטים שבידיהם. יחס זה נראה לי תמיד מוזר. צריך להיות כואב למישהו מאוד-מאוד, כדי שיבוא לשבות מול הכנסת. ודומני שהמינימום הנדרש מח"כ הוא לפחות להתעניין מה כואב לאזרחים שובתים. ביום השלישי, בצאתי מן הכנסת, ראיתי נערים ו-נערות בחולצות-התכלת של בית-ספר תיכון רובצים על הדשא, ליד שלטים שהתקשיתי להבין את פשרם. עצרתי, עליתי על הגבעה. שמעתי שני דברים מדהי-מים: (א) שצעירים אלה הם שמיניסטים השוגתים רעב מפני שבית-ספרם נסגר ערב בחינות-הבגרות ו-

מטפלים בה, כביכול, כל אחד במיגור הקטן האחד שלו, זה באוירי, זה במים, זה בחי, וזה בצומח (והרי הם עצמם לא פעם האינטרסטים העיקריים של הזיהום, ההרעלה וההשהה!) אנו מציעים להקים רשות מרכזית אחת להצלת הסביבה, בראשות אישיות ציבורית לוחמת. אנו מציעים לתת לרשות זו סמכות-הירום למנוע כל פעולה, ולנקוט כל צעד, כדי להציל מים ואויר וגוף וחי וצומח; גוף עם זכותו-טו אבסולוטית, שיעמוד מעל לכל משרד ממשלתי ובחודאי מעל לכל רשות מקומית, בעניין זה. אנו מציעים להקים ברשות זו חיל מיוחד — „משטרה ירוקה“ — בעלת סמכויות לפיקוח ולביצוע. אני יודע, כבוד היושב-ראש, שהממשלה, ואולי גם הבית הזה, עדיין אינם בשלים להגשמת רעיון מתקדם כזה בימים אלה. אינטרסים לכללים אדירים, שהתבצרו בתוך המישור, מעוניינים באי-הפעלת אמצעי-הגנה אקולוגיים מרחיקי-לכת. אולם אין לי כל ספק שיבוא יום, והצעתנו זו תתקבל במדינה. הלוואי שזה לא יהיה מאוחר מדי!

שכר הוגן לחיילי חובה

כשאני פוגש בהורה של חייל, אני רגיל לשאול אותו, חצי בצחוק: „תגיד לי, כמה זה עולה לך להחזיק את בנך בצבא?“ אני רגיל לשאול שאלות דומות גם את החיילים-הטרמ-פיסטים המזדמנים לדרוכי. מסתבר שכמעט כל חייל חייבת בחובה לוקחים מן ה-הורים כ-150 ל"י לחודש — מס כבד נוסף המוטל על הורי החיילים.

הנאום שלא ננאם: קדון-אור-נורדפים

סעיף 14 אומר: „כל אדם זכאי לבקש ולמצוא בארצות אחרות מיקלט מרדיפות.“ סעיף 15 אומר: „כל אדם זכאי לאזרחות. לא תישלל מאדם אזרחותו דרך שרירות, ולא תקופח דרך שרירות זכותו להחליף את אזרחותו.“ הכרזה זו היא נר לרגלינו. מי שרוצה להגר מברית-המועצות לישראל — חייבת הממי-שלה הסובייטית לפתוח בפניו את שעריה, ושערינו יהיו פתוחים לפניו. **כל מי שרוצה באזרחות ישראלית באמת ובתמים, מתוך הזדהות עם המדינה — ניתן לו אזרחות זו.** החלפת אזרחות — מה פירושה? אין זה רק אקט פורמלי. מי שרוצה להתר על אזרחות אחת, ולקבל אזרחות אחרת — הריהו מבצע אקט של החלפת הזדהות, החלפת נאמנות. בעולם של ימינו, פירוש הדבר לרוב פרישה מלאום אחד, והצטרפות ללאום אחר. **זוהי זכות אנושית יסודית.** וכשם שאנחנו דורשים שתכובד זכות זו בחלקה הראשון — הזכות לפרוש מן האזרחות הסובייטית ומן הלאומים הסובייטיים — כך אנחנו חייבים לכבד בעצמנו זכות זו בחלקה השני — הזכות להצטרף לאזרחות הישראלית וללאום הישראלי מבלי לקבוע מיבחנים דתיים, לאומיים או גזעניים. די בהכרזה בתום-לב של הצטרפות ונאמנות.

עם - אומה - מדינה

חובתנו בהזדמנות זו להבהיר בבירור את עמדתנו הרעיונית לגבי המושגים של מדינה, לאום ועם — עמדה שסולפה לא פעם מעל דוכן זה עלידי נואמים שונים. היהודים בכל העולם הם עם — יהיה זה אנתני-תרבותית, בעלת היסטוריה משותפת ומסורת משותפת. **כל היהודים בעולם קשורים זה בזה ביחסים של סולידריות, שעמדה במיבתחן הזמנים והרדיפות, עד עצם ימינו שלנו.** לכך התכחץ תיאודור הרצל, כאשר אמר: „ויר זינד איין פולק“ — אנחנו עם. בתוך העם הזה, ומכוחו, נולד בדורות האחרונים הלאום שהקים את מדינת ישראל, החי ופועל ומתפתח כאן, שיצר כאן ריבונות לאומית ומיסגרת מדינית. קרא לו „לאום עברי“ או „לאום ישראלי“ — השם אינו קובע. לאום זה אינו פורש מן העם היהודי. זוהי פירכת התורה ה„כנענית“. הוא חי וקיים בתוך העם היהודי, והוא קשור עם שאר חלקי העם היהודי קשר-גומלין. **אך ורק מי שבא הבנה, מי שמצטרף אלינו, מי שקושר את גורלו עם גורלנו, מי שמששרת בצבאנו ומשלם את מיסונו — שייך ללאום זה.** להשתייכות זו אין מיבתחן דתי, כי אין זו השתייכות דתית. המיבתחן הוא לאומי — מעשה של הזדהות והתקשרות. האידיאולוגיה הציונית, שהיתה ביטוי לתקופת-מעבר, בטרם קום המדינה, ואף בטרם התבשר הגוף המדיני החדש, לא עמדה על אבחנות אלה, ואולי גם לא יכלה לעמוד. ואילו אנו, בומננו ובמקומנו, יכולים ומצווים לעשות זאת.

יהודי-עברי-ישראלי

מי אני? מה אני? **יהודי אנוכי:** כאשר אני בן לעם היהודי. התרבות היהודית והמסורת היהודית עיצבו במידה רבה את עולמי הרוחני. **עברי אנוכי:** כאשר אני שייך ללאום שקם כארץ הזאת, שבנה כאן יסודות לקיום לאומי עצמאי, שלחם למען עצמאות והמקיים את הריבונות. גורלי האישי קשור, לחיים או למוות, בגורלו של לאום זה. **ישראלי אנוכי:** כאשר אני אורח במדינת ישראל, נאמן לחוקיה, הייל בצבאה, משלם את מיסיה ושותף לעיצוב דמותה. כישראל, כעברי, כיהודי — אני בעד חוק של מיקלט, המבטא את הסולידריות היהודית והאנושית, את דבקותנו בזכויות האדם כאשר הוא. **הצעתיה-חוק שלפנינו, כפי שהיא מנוסחת, אינה תואמת השקפה זו. אנו מציעים לתקנה.**

הנושא: חוק האזרחות — הצעת-תיקון ממשלתית שבאה להסמיך את שר-הפנים להעניק אזרחות ישראלית על פי חוקי-השבות, גם ליהודי שלא הגיע ארצה. (עד כה הפך יהודי אוטומטית לאזרח ברגע הגיעו, אלא אם כן ויתר על כך בפירוש).

כבוד היושב-ראש, כנסת וכבודה. מדינה זו הוקמה עלידי פליטים ובני-פליטים. האם יעלה על הדעת שתתנכר לפליטים? מדינה זו הצילה את חיינו וחיי הורינו. האם יעלה על הדעת שלא תעשה את הכל כדי להציל את הנתונים בסכנה? איננו רוצים שמבחינה זו תהיה מדינתנו ככל המדינות. תהיה מדינתנו מדינת מיקלט, מדינת הצלה לנרדפים, קרן-אור המאירה מרחוק לכל הנתון בצרה על לא עזל בכפו. **על כן: כל חוק הבא להציל, כל חוק העשוי לעזור — נתמוך בו בלב ונפש.** אם הענקת אזרחות מראש, מרחוק, יכולה לעזור במיקרים מיוחדים — נתמוך בכך, גם אם עדיין אין לכך תקדים בעולם.

לא הרבנים יקבעו!

אולם, כבוד היושב-ראש, האם הצעת-חוק זו, המונחת לפנינו, באמת תואמת מגמה זו? **מסופקני.** היא מסמיכה את שר-הפנים להעניק אזרחות למי שלא בא לארץ, בהנאי שהוא יהודי לפי חוקי-השבות המתוקן — כלומר, יהודי לפי ההלכה הדתית האורתודוקסית, או בן משפחתו של יהודי כזה. אין החוק אומר: „אדם נרדף.“ אין הוא אומר אפילו: „יהודי נרדף.“ זוהי הפמכה כללית, והיא חלה במידה שווה על מיליוני יהודי בי-ברוקלין ועל נרדף יהודי בעיראק. היא מאפשרת ניצול רדעה בממדים רחבים, וגם יוצרת קיפוח ואפלייה. על מי אין היא חלה? מי לא נכלל בחוק זה? לא נכלל בחוק זה חסידי-אומות-העולם, שסיכן את חייו למען הצלת יהודים. לפי חוק זה, אין סמכות לשר-הפנים, אפילו ירצה בכך, להעניק לאיש כזה אזרחות. **לא נכלל בחוק זה יהודי, החושב את עצמו ליהודי, הנרדף כיהודי, המזדהה עם גורל מדינת-ישראל — אך שאינו מוכר כיהודי על-ידי הרבנות האורתודוקסית, ואינו בן משפחה של יהודי המוכר על-ידי הרבנות האורתודוקסית.** לא נכלל בחוק זה כל נרדף אחר, לוחם-שיהורר או לוחם-צדק, הנרדף אי-שם בעולם, הרוצה להיות לישראלי, המוכן לקשור את גורלו לגורל מדינת ישראל, אך שאינו יהודי, כר משתבש מגמת החוק על-ידי קנאות אידיאולוגית ונוחיות קואליציונית. **אנו מציעים לשנות חוק זה ולקבוע בפירוש: שר-הפנים רשאי להעניק ניק אזרחות לאדם נרדף, המזדהה עם מדינת ישראל ורוצה להשתקע בה, והרבר נמוע ממנו בכוח.** כך אנו מעלים את מגמת החוק מתפיסה לאומנית צרה, והופכים אותו לביטוי של עקרונ מוסרי-מדיני אוניברסלי.

איבתחן דתי ולאומי

בהיכוח זה הוזכרה לא פעם ההכרזה העולמית על זכויות-האדם, שנתקבלה על-ידי מש-פחת העמים והפכה חלק מן המישפט הבינלאומי. חבל שעדיין לא הפכה חלק מהמישפט הלאומי של מדינת ישראל. **סעיף 13 אומר: „כל אדם זכאי לחופש תנועה ומגורים בתוך כל מדינה. כל אדם זכאי לעזוב כל ארץ, לרבות ארצו, ולחזור אל ארצו.“**